

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARINDAN No : 4306
İKTİSAT FAKÜLTESİ YAYIN No : 567
MALİYE ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYIN No : 84

MALİYE ARAŞTIRMA MERKEZİ KONFERANSLARI

Prof. Dr. A. BORA OCAKÇIOĞLU'NA
ARMAĞAN

Kırkıncı Seri - Yıl 2000/2001

İstanbul 2001

Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu'na Armağan
İstanbul : İ.Ü. İktisat Fakóltesi, 2001.

DANIŐMA KURULU :

Prof. Dr. Turgay BERKSOY

Prof. Dr. Ümit ŐENESEN

Prof. Dr. Turan YAY

Prof. Dr. Bülent PAMUKÇU

Prof. Dr. İzzettin ÖNDER

Marmara Üniversitesi

İstanbul Teknik Üniversitesi

Yıldız Teknik Üniversitesi

Galatasaray Üniversitesi

İstanbul Üniversitesi

YAYIN KURULU :

Prof. Dr. Őerafettin AKSOY

Prof. Dr. Etfender KORKMAZ

Prof. Dr. Nihat FALAY

Prof. Dr. S. Yenal ÖNCEL

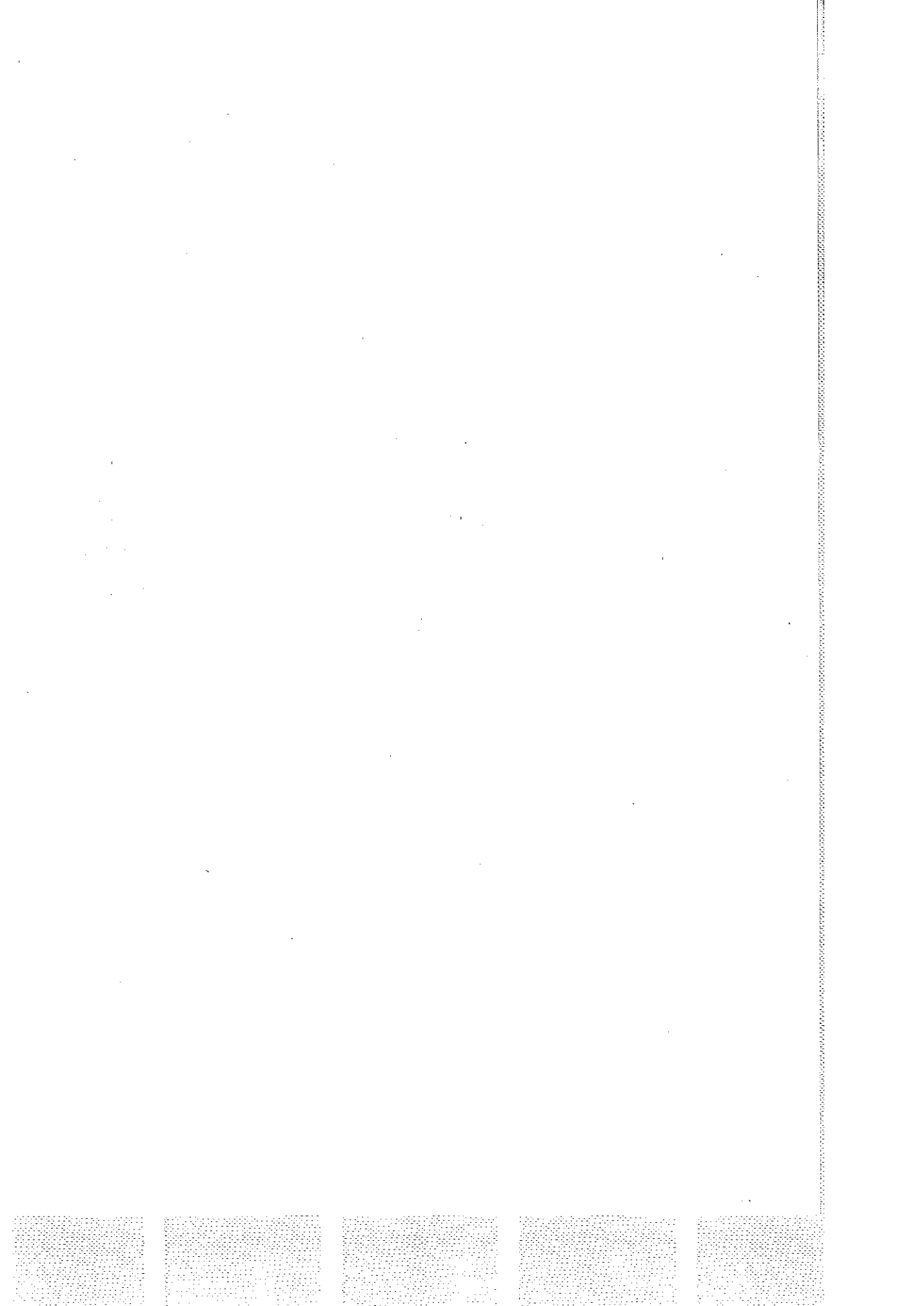
Prof. Dr. Tülay ARIN

YAZIM KURALLARI:

- İ.Ü. İktisat Fakóltesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları hakemli bir dergidir.
- Bu dergide yayınlanan makalelerin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.
- Dergide yayınlanan makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

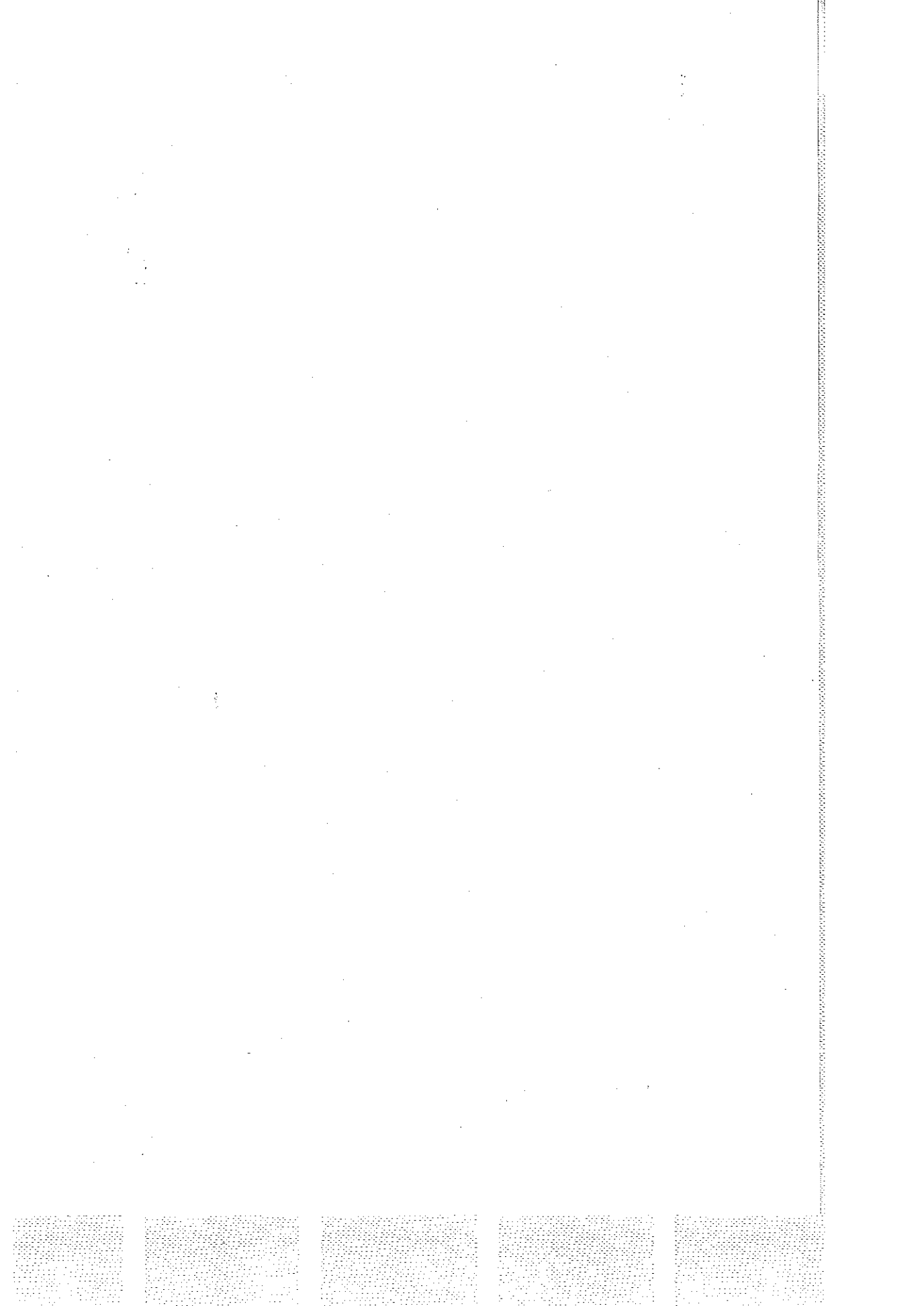
Konferanslarımızdan Prof. Dr. A. Bora OCAKÇIOĞLU'na Armağan'da yer alan tüm makaleler için hakemlik yardımında bulunan tüm meslektaşlarımıza teşekkürlerimiz ve saygılarımızla...

Yayın Kurulu

Prof. Dr. A. BORA OCAKÇIOĞLU

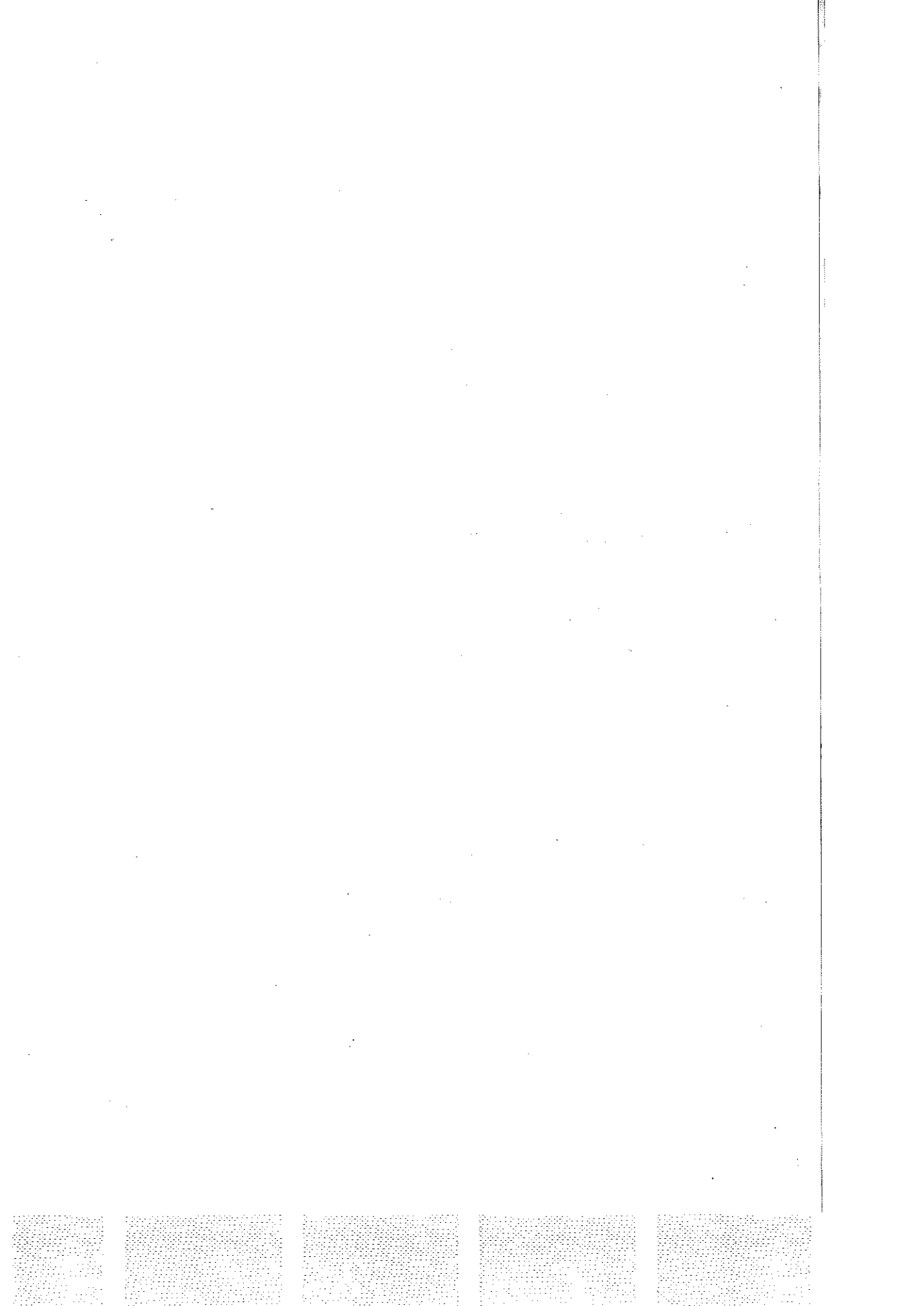
SUNUŞ

Maliye Bölümü ve Araştırma Merkezimizin Eylül olağan toplantısında bütün öğretim elemanı arkadaşlarımızın ortak kararı ile değerli meslekdaşımız, arkadaşımız ve hocamız sayın Prof Dr. A. Bora Ocakçioğlu'na bir armağan kitap yayınlanması kararlaştırıldı. Bu amaçla, elli yıllık araştırma merkezimizin Türkiye literatüründe haklı bir yeri olan ve Prof. Dr. Ocakçioğlu'nun da büyük katkıları bulunan Konferanslar serilerinden birinin hocamıza armağan olarak tahsisi benimsendi. Daha önce değerli hocalarımızdan Prof. Dr. M. Orhan Dikmen, Prof. Dr. Memduh Yaşa, Prof. Dr. Bedi Feyzioğlu, Prof. Dr. Kenan Bulutoğlu ve Prof. Dr. Sevim Görgün'e birer serisi armağan olarak hazırlanıp yayınlanan söz konusu eserin bu serisi de hocamızın adına armağan olarak çıkarılmaktadır.

Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu ile birlikte asistanlık dönemlerimizden itibaren Maliye Bölümünde birlikte 30 yıla varan bir süre birlikte görev yaptık. Kanuni bir formalite çerçevesinde emekliye ayrılan değerli meslekdaşımız ve arkadaşımız, halen Has Üniversitesinde bölüm başkanlığı ve öğretim üyeliği yapmaktadır. Prof. Dr. Ocakçioğlu araştırmacı kimliği ile Türkiye'de ekonomi ve kamu maliyesinin önemli bazı temel konularında ilklerden olmuştur. 1970 li yılların henüz başlarında Türkiye de daha Katma Değer Vergisinin adı çok dar bir akademik çevrede telafuz edilirken hocamız bu konuda kuramsal çalışmalar yapmış ve Türkiye'de uygulanma koşullarını araştırmış ve bu konuda yayınlar yapmıştır. Daha sonra 1985 yılında söz konusu vergi yasalaşırken hocamızın katkısı büyük olmuştur. Diğer çalışmalarıyla da hocamız aynı performansı göstermiştir. Meslekdaşı ve arkadaşı olarak bizler Prof. Dr. Ocakçioğlu'nun bu çalışmalardan daima kıvanç ve onur duyduk. Bu armağan kendilerine Bölümümüz öğretim elemanlarının bir şükran ifadesidir.

Bölümümüz öğretim üye ve yardımcıları ile mensupları adına değerli hocamıza ve muhterem eşine ailece sağlık, başarı ve mutluluklar diler saygılarımızı sunarız.

Prof. Dr. Türkan Öncel
Maliye Bölüm Başkanı

PROF. DR. A. BORA OCAKÇIOĞLU İÇİN

İlk defa nerede ve nasıl tanıştığımı tam olarak hatırlayamadığım 30 yıllık meslektaşım Prof.Dr. A. Bora Ocakçioğlu bende, hep gizlenen ve içine kapalı, ama hep yukarıya doğru kalkmış kaşlarıyla düşünen, irdeleyen ve her söyleneni hemen kabul etmeyen bir akademisyen tipolojisine uygun bir dost etkisi yaratmıştır.

Son yıllarda; gerek üniversite iç yaşamındaki dalgalanmalar gerekse mali yetersizlikler nedeniyle bir dizi dostum kamu üniversitelerinin dışına savruldu, gitti. Çevremdeki akademik ıssızlığı yaratan bu gidişlerden birini de Bora Dost'um gerçekleştirdi.

Eski büyük, aydınlık ve düşünme yatağım gibi hatırladığım odamda bazen Bora'yla başbaşa dertleşme ve sohbet anlarını özledim. Bu sohbetlerde Bora'yla öğrenmek istediği veya kafasını kurcalayan soruları gündeme getirmek üzere biraraya gelir ve dertleşirdik. Fiziksel depresyon ile beraber yaşadığımız diğer depresyonlar, şimdi beni ve Bölüm arkadaşlarımı daracak ve ufak bir odaya adeta tıktırdı. Bölümümüzde kalsaydı, Sevgili Bora'nın bu gelişmelere karşı muhtemel reaksiyonunu, ince ve hassas serzenişlerini zihnimde canlandırır gibiyim. Batıdaki nesnel şartlar ve ülkemizdeki yerel ayrımlıklar arasındaki zıtlıkların şikayet haline dönüştürülmüş cümlelerini Bora'nın ağzından dinler gibiyim.

Dostlarım Esfender Korkmaz, Bora Ocakçioğlu ve ben kadro olmaması nedeniyle 8-10 yıllık bir beklemeden sonra aynı dönemde (1988) Profesör olduk. Bu döneme gelinceye kadar Bora'nın az ve öz yayınları ve özellikle katma değer vergisi ve vergilemede ayırma prensibine ilişkin tazeleyici fikirlerinden hep yararlanmışımdır.

Sevgili Bora'nın hizmet süresinin dolması sonucu emekliliğini isteyerek şimdi bir vakıf üniversitesinde akademik çalışmalarını sürdürmesi ve kentlin sorunlarının aşılabilirliği gibi nedenlerle sohbetlerinden yararlanma şansını pek yakalayamıyor olsak da, kendisine olan hasret ve sevgi duygularımızı bu Armağan'ı vesile ederek iletmeyi zevkli bir görev sayarım. Uzun yıllar kurumumuzda başarıyla gerçekleştirdiği akademik çalışmaları yine sürdürmesi isteği ile ve beraberliklerimizden doğan olumlu zihinsel ve akademik zenginliği hatırlayarak, bu Armağanı kendisine ve Sayın eşine, Maliye Araştırma Merkezimiz mensupları adına sağlık dilekleriyle ve saygılarımla sunarım.

Prof. Dr. Nihat FALAY
Maliye Araştırma Merkezi
Müdürü

PROF. DR. A. BORA OCAKÇIOĞLU HOCAMIZ

Maliye Bölümü ve Araştırma Merkezi ortak Akademik Kurulunda, Konferanslar Serimizin 40 incisini değerli arkadaşımız, meslekdaşımız ve hocamız Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu'na armağan olarak hazırlanması teklifi, büyük bir heyecanla karşılandı ve kabul edildi. Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu Asistan olarak göreve başladığı 1967 yılından itibaren tam 32 yıl Maliye Bölümünde (o zamanki adıyla maliye kürsülerinde) ve Araştırma Merkezimizde çok değerli çalışmalarda bulunmuş, lisans ve lisansüstü bölümlerde dersler vermiş, çok sayıda akademisyenin yetişmesinde önemli katkılarda bulunmuş ve nihayet bir bilim adamı olarak gerek öğrencilerinin gerekse biz meslekdaşlarının takdiri ve sevgisini kazanmıştır.

Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu Kamu Ekonomisi ve Maliyesinin temel konuları üzerinde çok değerli çalışmalar yapmış ve bir kısım önemli konularda da araştırmacılar arasında ilk sıralarda yer almıştır. Belirtilen konulardaki çalışmaları daha sonra yapılan pek çok bilimsel araştırmaya kaynak oluşturmuş ve bu konularda yapılan yasal düzenlemelere de temel dayanak olmuştur. Örneğin Katma Değer Vergisi konusu bunlardan biridir. Bu günkü Avrupa Birliğine mensup ülkelerin çoğunda söz konusu vergi daha kuramsal düzeyde tartışma gündemindeki yerini alırken, Prof. Dr. Ocakçioğlu Katma Değer Vergisi konusunu gerek kuramsal bazda gerekse Ülkemiz koşulları açısından incelemeye almıştır. 1970 li yılların başından itibaren bu konuda yaptığı çalışmalar daha sonra 1985 de yasalaşan Katma Değer Vergisi Kanununa ve uygulanmasına ışık tutmuştur.

Değerli hocamızın bugün Maliye Bölümü kadrosunu oluşturan öğretim üyelerinin önemli bir kısmının yetişmesinde çok büyük emeği vardır. Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu 1998 yılında İstanbul Üniversitesinden ayrılarak yeni oluşmakta olan Kadir Has Üniversitesine geçmiş ve belirtilen üniversitenin kuruluş çalışmalarına katılmıştır. Halen Akademik faaliyetine Kadir Has Üniversitesinde devam etmektedir. Ancak hocamız her zaman, 32 yılını dolu dolu verdiği İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Bölümü ve Araştırma Merkezinin doğal üyesi olarak kalacaktır. Bizler bundan onur ve kıvanç duymaktayız.

Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu'nun Özgeçmiş

Prof. Dr. A. Bora Ocakçioğlu 1942 yılında İstanbul, Kadıköy'de doğdu. Lise öğrenimini İstanbul Sen Jozef Lisesinde, Yüksek öğrenimini İstanbul, Robert Kolej Yüksek Okulu, İş İdaresi ve İktisat Okulu, Muhasebe ve Finansman bölümünde tamamladı. 1967 yılında İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye ve Mali Kanunlar Kürsüsüne asistan oldu.

1969 yılında OECD bursu kazanarak Brüksel'de Avrupa Ekonomik Topluluğu Komisyonu, Vergiler Müdürlüğü'nde vergi ahenkleştirilmesi konusunda stajyerlik yap-

tı. 1970 yılında Alman Hükümeti DAAD bursunu kazanarak Köln Üniversitesi'nde Katma Değer Vergisi konusunda araştırma, aynı yıl Paris X. Üniversitesi'nde misafir asistanlık yaptı.

Prof. Dr. Ocakçioğlu, 1972 yılında "Katma Değer Vergisi Teorisi ve Uygulama İlkeleri" başlıklı doktora tezi ile İktisat doktoru ünvanını aldı. 1973-1974 yıllarında askerlik hizmetini Polatlı Topçu Okulunda ve Genel Kurmay Başkanlığı'nda tamamlayarak İktisat Fakültesindeki görevine döndü. 1978 yılında "Beşeri Sermaye Teorisi ve Vergi Alanına Uygulanması" konulu tez ile doçent oldu. O tarihten itibaren 1983 yılında kadar İ.Ü. İktisat Fakültesi ve İ.Ü. Hukuk Fakültelerinde görevine devam etti.

1983-1984 yılında Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde misafir öğretim üyesi olarak bulundu ve görevin hitamında İktisat Fakültesine döndü ve 1988'de "Fayda-Maliyet Analizinde Tüketici Rantı" konulu takdim tezi ile Profesörlüğe yükseltildi. 1996 yılına kadar İ.Ü. İktisat Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Prof. Dr. Ocakçioğlu 1996 yılında A.B.D. Hükümeti Fulbright Bursunu kazandı ve New York, Rochester Üniversitesi'ne giderek çalışmalarda bulundu. 1998 yılında İstanbul Üniversitesi'nden emekli olan Prof. Ocakçioğlu daha sonra T.C. Kadir Has Üniversitesi'ne katılarak bu Üniversitenin kuruluş çalışmalarına katılmıştır. Halihazırda, bu Üniversitenin Yönetim Kurulu ve Senato üyeliklerinde bulunan Prof. Ocakçioğlu aynı Üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans Bölümü başkanlığını yapmaktadır.

Prof. Ocakçioğlu vergi teorisi, vergi sistemi reformu, bütçe, kamu ekonomisi, eğitim ve sağlık ekonomisi, ekonomi politikası alanlarında çalışmalar ve yayınlar yapmıştır. Bu yayınlardan bazıları şunlardır: "Katma değer Vergisinin Perakende Saffhada Uygulanması", İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayını, İstanbul 1974; "AET ve Türkiye İlişkileri", Cumhuriyet Döneminde Türkiye Ekonomisi adlı kitap içinde, Akbank Yayınları 1979; "Vergi Ahenkleştirilmesi ve Türkiye", Vergi Reformları Kongresi, İ.T.İ. Akademisi, İstanbul, 1982; "Bütçe Hakkının Gerçekleştirilmesine İlişkin Problemler", Modern Anayasalarda Ekonomik ve Sosyal Haklar Konferansı, Ekonomi Fakültesi, İ.T.İ. A. İstanbul, 1982. "Vergi Reform Metodolojisi ve Planlaması", Para Kredi Dergisi, s. 12, Mart 1981. "İktisat Biliminde ve İktisadi Politikalarda Açıklık" Para Kredi Dergisi, s.12, 13, 14, 15. Ocak, Şubat, Mart, Nisan, 1982, İstanbul; "Hızlı Şehirleşme ve Kamusal Mal ve Hizmetler", Hızlı Şehirleşmenin Doğurduğu Ekonomik ve Sosyal Meseleler adlı kitap içinde, Siyasal ve İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayını, İstanbul 1984, Sağlık Hizmetlerinin Sosyal Refahtaki Rolü, İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Yayını, İstanbul 1993; "Bağımsız Vergi Kurumu" Vergi İdaresinin Yeniden Yapılanması, adlı kitap içinde; "Enflasyon Konusunda Yanılgılar ve Paradokslar" Cumhuriyet Gazetesi 1998.

Prof.Dr. A. Bora Ocakçioğlu, Katma Değer Vergisi yasanının hazırlık aşamalarında Maliye Bakanlığı, İstanbul Sanayi Odası ile işbirliği halinde, çalışmalara katılmış ve bu alanda konferans ve seminerlere katılmış, makale ve araştırmalar kaleme almıştır.

Prof. Ocakçioğlu'nun muhtelif Fakültelerde vermiş olduğu dersler şunlardır: Maliye Teorisi, Vergi Hukuku, Bütçe, Kamu Ekonomisi, Fayda-Maliyet Analizi, Eğitim Ekonomisi, Ekonomiye Giriş, Makroekonomi, Mikroekonomi.

Bu Armağan, yazının başında da belirtildiği gibi, İktisat Fakültesine, Maliye Bölümü ve Araştırma Merkezine uzun yıllar emek vermiş, yaptığı bilimsel çalışma ve faaliyetlerle takdir toplamış, çok sayıda lisans ve lisans üstü düzeyde öğrencisinin yetişmesine katkı sağlamış bulunan değerli arkadaşımız, meslekdaşımız ve hocamız Prof. Dr. A. Bora OCAKÇIOĞLU'na öğrencilerinin, araştırmacıların ve meslekdaşlarının yürekten şükran ifadesidir. Nihayet bu armağan, mensubiyeti ile onur duyduğumuz değerli hocamıza, Maliye Bölümü ve Araştırma Merkezi akademik kadrosu ve mensuplarının teşekkür belgesidir. Bu vesileyle, değerli hocamıza ve muhterem eşine ailece sağlık, mutluluk ve başarılar diler, saygılarımızı sunarız.

Prof. Dr. S. Yenal ÖNCEL

İÇİNDEKİLER

Sahife

Yrd. Doç. Dr. Pınar Akkoyunlu	: Kamu Mali ve Hizmeti Tanımı	1-8
Yrd. Doç. Dr. A. Niyazi Özker	: Kamu Bütçesi Bileşenlerinde Endojenlik Olgusu ve Milli Gelir Denge İlişkisi	9-21
Dr. H. Ömer Köse	: Parlamento Adına Denetim İşlevi ve Yüksek Denetim Kurumlarının Parlamento ile İlişkileri	23-58
Araş. Gör. Fatih Saraçoğlu	: Gelir Vergisi Sisteminde Ayırma İlkesi Uygulaması ve Değerlendirilmesi	59-68
Araş. Gör. Şennur Sezgin/ Yrd. Doç. Dr. Selami Sezgin	: Assessing The Impacts of Privatisation: A Comparative Case Study Of The United Kingdom and Turkey Özelleştirme Etkilerinin Değerlendirilmesi: İngiltere ve Türkiye'nin Karşılaştırmalı Analizi	69-82
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yüce	: Fikri Haklar ve Bunların Teklif Kazancı İstisnası Karşısındaki Durumu	83-101
Yrd. Doç. Dr. Tekin Akgeyik	: Değişim Yönetimi: İnsan Kaynakları Yönetiminin Yeni Görev Alanı	103-122
Yrd. Doç. Dr. Adnan Mahiroğlu	: Türkiye'de 1980 Sonrası Sendikalaşma ve Sendikalaşmayı Etkileyen Unsurlar	123-144
Doç. Dr. Abdülkadir Mercül	: Ekonomik- Parasal Birlik Süreci ve Türkiye	145-181

